

WAAROM ONZE JONGEREN IS-STRIJDERS WORDEN

Van het kastje naar de muur naar Syrië

31 JANUARI 2015 | Rik Coolsaet

De Syriëgang is deel van een jongerensubcultuur, schrijft **Rik Coolsaet**. Die tegencultuur zet zich af tegen de doelloosheid en het pessimisme die onze jongeren in hun maatschappelijke omgeving ervaren. Alleen door hen hier perspectief te bieden, kunnen we de voedingsbodem van radicalisering onvruchtbaar maken.

Wat is het verschil tussen een goede en een slechte samenleving, vroeg de Poolse socioloog Zygmunt Bauman zich af. Een slechte samenleving is een samenleving die gelooft dat ze niet verbeterd kan worden. Een goede samenleving is een samenleving die zichzelf verwijt niet goed genoeg te zijn.

Alle beleidsniveaus die dit land rijk is, zijn druk in de weer om elk een eigen deradicaliseringsplan op te stellen. Vroeger waren er vaak geen, nu zijn er te veel. Ongetwijfeld ingegeven door goede bedoelingen, misschien ook door paniek, wellicht door politieke berekeningen. Niet al die plannen zijn nutteloos, maar de wortels van het probleem reiken dieper dan de meeste laten uitschijnen.

Wat drijft die jongeren? Want in vergelijking met de vroegere jihadi's zijn ze zeker jong. De gemiddelde leeftijd van de Europeanen die in de jaren negentig naar buitenlandse strijdtonelen trokken, lag rond de 28 jaar. Tegenwoordig zal dat eerder naar de twintig neigen, en 15- of 16-jarigen zijn helaas geen uitzonderingen. Vaak vertrekken ze met weinig religieuze bagage. Geopolitiek vinden ze veel minder belangrijk dan hun voorgangers die in Afghanistan, - Tsjetsjenië of Irak tegen Moskou of Washington gingen strijden.

Vandaag vertrekken ze dikwijls plotsklaps, impulsief. Dat is geen radicalisering in de oude stijl; er is geen sprake meer van een lange periode van voorafgaande (zelf)indoctrinatie. De Nederlandse inlichtingendienst concludeerde dat de vroeger ontwikkelde instrumenten, gericht op vroege signalering volgens indicatoren en profielen, van beperkt nut zijn geweest.

Uit de boot

Om de wortels van de Syriëgang te vatten, moeten we misschien even naar de jongeren zelf luisteren? Echt luisteren.

Veel van hen lopen depressief rond en zijn hopeloos, zo lieten de Brusselse kandidaten voor de Vlaamse Jeugdraad Fahim De Leener en Fatimah Al Hilou eind vorig jaar optekenen. Ze beamen wat CLB's al jaren aanvoelen: steeds vaker vallen jongeren uit de boot of verliezen de trappers. Het is niet gemakkelijk om vandaag jong te zijn. Ze staan onder zwaardere maatschappelijke druk dan vroeger en worden op steeds jongere leeftijd gedwongen om eigen beslissingen te

maken. Worstelen met hun identiteit en zelfbeeld deden ze vroeger ook, maar vandaag moet dat gebeuren in een omgeving die erg complex is geworden, met weinig ijkpunten en bakens.

Voor sommige van onze jongeren die met zichzelf in de knoop liggen, komt daar nog iets bovenop. Exact dertig jaar geleden titelde een Frans magazine 'Serons-nous encore français dans trente ans?'. De kinderen en kleinkinderen van de gastarbeiders die België destijds naar hier haalde, krijgen ook nu nog steeds hun afkomst naar het hoofd geslingerd. We hebben het over 'migrantenjongeren' – ook al is hun familie al drie generaties hier. En na de aanslagen van 9/11, door de wereldwijde fobie voor de islam, kregen die 'migranten' de bijkomende stempel van 'moslim' opgeplakt. Drie decennia van onafgebroken politiek en maatschappelijk wantrouwen, wat doet dat met een mens, met zijn naasten, met zijn dagelijkse omgeving en het zelfbeeld van jongeren die in zo'n omgeving opgroeien?

Rambo-geweld

In de eindeloze debatten over radicalisering van de afgelopen weken was te horen dat 'de samenleving nooit de schuld kon dragen voor radicalisering' (*DS 20 januari*) of dat 'een rechtsstaat iedereen gelijke rechten geeft'. Wel, dat wordt alvast door een deel van de jongeren niet zo ervaren. Een aantal kijkt aan tegen een muur of gelooft niet meer in gelijke kansen.

Uit de beschikbare informatie over de beweegredenen van (potentiële) vertrekkers komt een rist uiteenlopende, soms zeer alledaagse, motivaties naar voren. Het zijn vaak verhalen van persoonlijke moeilijkheden. Ze voelen zich slecht in hun vel, hebben het gevoel er niet bij te horen, zien geen toekomst. Ze willen greep krijgen op hun persoonlijke leven, 'iemand' zijn, erkend worden. Ze willen opkijken naar helden – of er zelf een zijn. Sommigen vertrokken aanvankelijk uit verontwaardiging. Ideologie drijft een aantal onder hen, maar anderen kicken op Rambo-geweld en nog anderen willen een gevangenisstraf in eigen land ontlopen. 'Terrorismetoerist', zo omschreef het vermeende brein achter de Vervierse cel zichzelf en dat illustreerde hij met een reeks narcistische foto's van hemzelf. 'Een grote egoïst was ik toen', erkende een teruggekeerde Syriëganger enkele maanden geleden in deze krant.

Sommigen onder hen identificeren zich met Tupac Shakur, icoon van de Amerikaanse gangstarap en neergeschoten in 1996. Zijn leven en zijn rapteksten vertellen meer over de ervaringswereld van de vertrekkers dan alle analyses die de oorzaak van hun vertrek in de islam zoeken. De Syriëgang is onderdeel van een jongerensubcultuur, een tegencultuur die zich afzet tegen de doelloosheid en het pessimisme die zij in hun maatschappelijke omgeving ervaren.

Mad Max

Waarom naar Syrië? Niet alleen omdat het gemakkelijk bereikbaar is. Islamitische Staat (IS) heeft voor iedere persoonlijke beweegreden een schijnbaar passend aanbod: perspectief, verbondenheid, erkenning, helden(dom), alternatief voor drugs en delinquentie, een alternatieve samenleving, avontuur, een villa met zwembad, sadisme-in-naam-van-een-hoger-doel. IS is een magneet en zal dat blijven zijn tot het niet langer de wind in de zeilen heeft. Daarom moet het op alle mogelijke manieren in het nieuws blijven, aanslagen opeisen – ook als ze die niet georganiseerd hebben – of een schijnwereld ophouden via internetpropaganda en tegenslagen – zoals in Kobani of rond Mosoel – verdoezelen.

Om te beseffen wat er met jongeren gebeurt eens ze in Syrië zijn aangekomen, hoef je je niet onder te dompelen in de Koran. *Mad Max* is een betere gids. Uit een oord waar alleen de wet van de sterkste geldt, komt niemand ongeschonden, en zeker geen prille twintiger die op zoek is naar zichzelf.

Waar hoop op een toekomst bestaat, verdort de voedingsbodem voor terrorisme – en dat geldt ook voor onze – ja, onze – jongeren.